

In Lumnezian che intermediéscha pasch

Corsin Blumenthal da Morissen va per in onn a Guatemala

■ (anr/abc) Ei varga buc in gi senza che nus udin e vesein conflicts e catastofas en in cantun dil mund. Las novitads ellas medias ein saziadas cun fuainas d'uiaras. La Crusch cotschna internaziunala che Henri Dunant ha fundau sebasa silla compassiun e sil sli-giar conflicts. Ei dat aunc autras organizaziuns che fan quei. Per exempel la Brigada internaziunala da pasch. Corsin Blumenthal da Murissen, in giuven da 28 onns, serenda per quella sco voluntari ell'America centrala. «En quella tiara eis ei buca schi clar a tgi ch'il terren s'auda. Quei fatg sa gia esser la fontauna d'in conflicts», explichescha Corsin Blumenthal all'entschatta dil discuos. Il convischin da Murissen ei vidlunder da sepreparar per ina nova experientscha professiunala. Ils 24 da schaner va el per in onn ell'America centrala. Sia dimora egl jester ha buca connex cull'economia. El ei buc inschignier da maschinas che lavura per ina firma gronda. El ei era buc emploiau d'ina banca che tarmetta el vi sur mar. El va era buca pil mund entuorn sco montader per in concern d'electrotecnica. Corsin Blumenthal ei aschidagir inschignier dalla pasch. El serenda vi sur mar per ina organizaziun humanitara.

Autras tiaras, autras metodos

Il giuven da Murissen da 28 onns ei buca missiunari. El porta buca material d'emprem agid en tiaras dil Tierz mund, construescha buca fontaunas e vias. Corsin Blumenthal intermediéscha pasch. Tuna empau teoretic ed idealistic. «En Guatemala dat ei en 96% dils cass penals neginas tgisas», gi el mettend el clar co la democrazia funziuna en quella tiara. Ei sa-

Corsin Blumenthal banduna en cuort la Svizra per serender a Guatemala sco intermediatur da pasch per l'organizaziun Peace Brigades International PBI.

FOTO A. BEELE

vess era esser in'otra, per exempel Columbia, Honduras, Venezuela, ni era tiaras cun in fetg bien renum sil mund, per exempel l'Arabia saudita ni la Russia. Tgi che sedosta encunter malgiustia sto savens temer. El sa era gudignar cun prender daners, serrar ils egl e seschar cumprar. Situaziuns incunparegliablas en Svizra. En nossa tiara ein ils habitonts disai dad esser disciplinai e da risguardar las leschas. Aschia garantesch contract e documents il possess. La situaziun ch'in interessent d'ina parcella sa far squetsch sil proprietari dat ei buca.

Autras culturas, autras mentalitads. Aschia regian en autras tiaras savens anarchia e la pussonza dil ferm. Tgi che posseda daners e forsa schizun armas camonda. Ei sa dar smanatschas, schicanas, inculpaziuns fallidas, arrestaziuns – e paucs che ughagian da sedustar. Sin tut ils continents – forsa il pli tgunsch ell'America centrala e latina, ell'Africa ed ell'Asia – dat ei gi per gi malgiustias nunimaginablas tochen tier genocids. Vitgs vegnan svidai, glied sto fugir pervia da smanatschas e pressiu.

Respect per vertids humanas

Aschi nausch eis ei actualme in buca Guatemala. Duront l'uiara burghesa ei quei denton stau il cass. Oz drova ei leu aunc adina «inschigniers» dalla pasch sco Corsin Blumenthal. Ils 24 da schaner serenda el sur igl Atlantic per luvrar en in stadi nua che bia funziuna mo cun pussonza, daners ed armas. El hagi respect dalla lavur che spetgi el, tema, na, gliez hagi el denton buca, sinceresch il giuven da Murissen. Per sia organizaziun cul num engles «Peace Brigades International (PBI)» presta el survetsch sco activist da pasch. PBI ei dapi varga 30 onns presenta a Guatemala. L'organizaziun ei reconu-

schida e tolerada. Tgei ch'el vegn exact a far igl onn 2016 en quei stadi ell'America centrala declara el cuort: «Accumpignar defensurs duront lur lavur, per exempel ellas dertgiras, observar ed analizar la situaziun dils dretgs humans, documentar e dar perdetga. Cun nossa preschientscha dueien agressiuns enviars defensurs e defensuras da dretgs humans vegnir stermentadas.» Quei tut vegn buca fatg senza plaid. Ils discuos ein essenzials.

Corsin Blumenthal ei buca mo «inschignier» dalla pasch, era «cumis» e «vendider» da quella vertid humana che secapecha aschi da sesez en Svizra. El vegn a luvrar senza paga, mo cun ina pintga bunamana. Ensemen cun nov auters voluntaris viva el en ina casa che s'auda all'organizaziun. «Sch'ei dess buca vus, fussen nus gia morts», declaran advocatas ed advocats ch'ei engrazievels che PBI muossa preschientscha. L'elita ella tiara emprova aunc adina da tener sia pussonza. En connex cun explotar ils scazis dalla tiara, p. ex. nichel, aur ed ieli dat ei numerusas malgiustias enviars ils indigens e lur culturas. L'elita vala sco impunibla, pia ella agescha cun prepussonza, senza vegnir castigada. Attaccar demonstrants senza remischun e scrupel s'auda tier las praticas. Corsin Blu-

menthal e ses collegas vegnan ad accumpignar defensurs dils dretgs humans duront lur lavur, discuoer cul corp diplomatic, cun politichers e militars. Il contact cullas ulteriuras organizaziuns internaziunals s'auda evidentamein tiel mintgagi. Il lungatg spagnol ei emprema premissa ch'ins teidli insumma sin els. Pil Romontsch ei quei il pli pign obstachel enten ademplier sia missiun delicata per la libertad democratica.

Guatemala, ina tiara ell'America centrala

Guatemala schai el ver senn dil plaid ell'America centrala. Quella tiara schai silla lingia geografica denter ils continents America dil nord ed America dil sid. Guatemala cunfinescha el nord cun Mexico, egl ost cun Belize, el sidost cun Honduras ed el sid cun El Salvador. La tiara cunfinescha era cun duas mars, egl ost culla Mar caribica, el sidvest cul Pacific. Sin ina surfatscha da 109.021 km² (Svizra: 41.000 km²) vivan 15,7 milliuns habitonts. La capitala senumna Ciudad de Guatemala, cheu vivan 1,1 milliun habitonts. Ulteriurs marcus populai spess ein Villa Nueva, Mixco, Quetzaltenango, Chimaltenango, Chimaltenango ed auters. Igl uoppen da Guatemala ei cumbinaus culla scripziun: «El pais de la eterna primavera». Ch'igl ei eterna primavera en quella tiara ha connex cul clima. Igl entir onn regian temperaturas denter 18 e 28 grads celsius. Rodund 35% dalla surfatscha da Guatemala ein cuvretgs cun uaul. Il pli ault dils numerus vulcans ei il Tajumulco cun 4220 m s. m. La proteziun dalla natira ha negina muntada e vegn violada a Guatemala, perquei registresch'ins ina cuntinuada perdita d'auul a Guatemala. Quei periclite-scha la stabilitad dil terren, caschuna cuntinuadamein erosiuns, cun hurricans e taifuns era inundaziuns e bovas. A Guatemala ein rodund 30% dalla populaziun analfabets. Sper il lungatg official spagnol dat ei siat ulteriurs lungatgs renconuschi che vegnan plidai da varga dus milliuns carstgauns.

Tgei ein las

Brigadas internaziunales dalla pasch?

L'organizaziun Peace Brigades International (PBI) ei vegnida fundada 1981 el Canada. Ella secumpona da voluntaris ch'ei engaschai actualme in projects en 23 tiaras sigl entir mund. Accent central eis ei da sli-giar conflicts senza violenza, cun respectar ils dretgs humans ed a favur da giustia sociala. Igl onn 2014 han ils voluntaris da PBI ac-

cumpignau e protegiu 291 defensurs. PBI lavura stretg ensemen cun Amnesty International, Human Rights Watch, International Alert, CICR, UNHCR e UNHCHR. PBI Svizra exista dapi 1983, il biro ei a Berna.

Ulteriuras informaziuns mira sut www.peacebrigades.ch

Laax Open cun Shaun White ed in miez milliun

■ (anr/abc) Ella scena han ins annunziu quell'occurranza cun gronda publicitad. Els marcus giu la Bassa ed ella regiu pendan dapi in temps transparents e placats dil Laax Open 2016. Gliendisgis proxim eis ei aschi lunsch: Dils 18 tochen ils 24 da schaner 2016 ha ina gronda manifestaziun da sport liug al Crap Sogn Gion. La destinaziun da Laax vala ella sparta da snowboard sco superlativa mundiala. Perquei eis ei buca da far curvien ch'igl atlet american Shaun White vegn ad esser presents al Laax Open 2016 sil Crap Sogn Gion. Il victur olimpic 2006 e 2010 vegn ad esser ina dallas grondas attraziuns a quell'occurranza sportiv-sociala. El vegn ad ir ella pli gronda mesapipa dil mund ch'ei 200 meters liunga, 22 meters lada e 6,9 meters aulta.

500 000 dollars – in record

Aunc in auter superlativ vegn a carmarlar ina massa atlets da renum internaziunal: Ils victurs dallas differentas categorias e classas san parter ina premia da concorrenza dad in miez milliun dollars. Igl ei la pli aulta summa ch'ins ha entochen oz purschiu ad ina concorrenza da snowboard. Alla partenza ella mesapipa sut il

Crap Sogn Gion vegnan perquei ils stars dalla scena mundiala ad esser presents. Il trio ch'ei staus sil podest all'olimpiada 2014 a Sotschi ei presents: Iouri Podlad-

tchikov ed ils dus Giapunes Ayumo Hirano e Taku Hiraoaka. Auters atlets dalla classa suprema vulan buca munchentar quella caschun, per exempel igl American

Danny Davis, igl Australian e campiu mundial Scotty James sco era Arthur Longo, il second digl US Open e David Hablützel, tierz dil BEO 2015. Interessant

vegn ei e la tensiun s'augmenta cu Shaun White vegn ad ir l'emprema gada ella nova «superpipa» sil Crap Sogn Gion e mussar tgei ch'el sa. La davosa gada ei il star american staus a Laax ils 2009, lu ha el gudignau il tetel dad Overall Winner a caschun dil Burton European Open.

Era las Liricas Annalas

L'indigena Sina Candrian, Anna Gasser, Arielle Gold, Mark McMorris, Seb Tountant, Yuki Kadono ed auters atlets vegnan a mussar tgei ch'els san ella disciplina Slopestyle. Buca mo sil cuolm vegn ei ad esser l'jamna proxima grond schischuri e truscha. Duront in'jamna ein las concorrenzas cumbinadas cullas rangaziuns ed in festival creativ amiez il Rockresort. Il num Laax ei cumbinaus buca mo cun sport, mobein era cun concerts da rock e pop sigl areal a Murschetg. Denter autras bands han ils organisatur era engaschau la grupp romontscha Liricas Annalas per in concert. L'entira jamna dils 18 tochen ils 23 da schaner san ils visitaders guder sport, show, musica, interacziuns e gastronomia.

Ulteriuras informaziuns mira sut: www.laax.com/open ed autras medias socialas.

Iouri Podladtchikov ei buc il sulet star che vul gudignar ina part dils 500 000 dollars ella mesapipa al Laax Open 2016.

MAD